

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ચડત સિંહ

વિ.

બહાદુર રામ અને અન્ય

૩ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૪

[ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પસાયત અને ન્યાયમૂર્તિ સી. કે. ઠક્કર]

સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮- કલમ ૧૦૦-સેક્શન અપીલ-કાયદાનો નોંધપાત્ર પ્રશ્ન ઘડ્યા વિના હાઈકોર્ટ દ્વારા નિકાલ-મુદ્દાના ન્યાયીપણું:તે ઉચ્ચ અદાલત પર છે કે તે એક નોંધપાત્ર પ્રશ્ન તૈયાર કરે અને પ્રશ્ન પર અપીલની સુનાવણી કરે-તેની ગેરહાજરીમાં, આવા ચુકાદાને જાળવી શકાતો નથી અને આ બાબતને નવા નિર્ણય માટે ઉચ્ચ અદાલતમાં પરત મોકલવામાં આવે છે.

આ અપીલમાં, સામેલ મુદ્દો એ હતો કે શું ઉચ્ચ અદાલત કલમ ૧૦૦ સી. પી.

સી. દ્વારા ફરજિયાત કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નની રચના કર્યા વિના બીજી અપીલનો નિકાલ કરવામાં ન્યાયી હતી કે કેમ.

અપીલોનો નિકાલ કરતા, અદાલતે ઠરાવ્યું કે

ઠરાવ્યુ:૧.૧.કલમ ૧૦૦ સી. પી. સી., ૧૯૦૮ ને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલના મેમોરેન્ડમમાં કલમ ૧૦૦ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ જરૂરી અપીલમાં સામેલ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન અથવા કાયદાના પ્રશ્નો ચોક્કસપણે જણાવશે.જ્યાં ઉચ્ચ અદાલતને સંતોષ થાય કે કોઈ પણ સંજોગોમાં કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે, તે પેટા-કલમ (૪) હેઠળ તે પ્રશ્ન ઘડશે અને બીજી અપીલની સુનાવણી કલમ ૧૦૦ની પેટા-કલમ (૫) માં જણાવ્યા મુજબ ઘડવામાં આવેલા પ્રશ્ન પર થવી જોઈએ.(૩૦૦-એ-બી)

૧.૨.તાત્કાલિક કેસમાં, વિવાદિત ચુકાદાનું અવલોકન કરતા,

ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ ચુકાદો એ દર્શાવતું નથી કે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન ઘડવામાં આવ્યો છે અથવા બીજી અપીલની સુનાવણી આ રીતે ઘડવામાં આવેલા પ્રશ્ન, જો કોઈ હોય તો, તેના પર કરવામાં આવી હતી અને તેથી ચુકાદો જાળવી શકાતો નથી. આ બાબતો કાયદા અનુસાર નિકાલ માટે ઉચ્ચ અદાલતમાં પરત મોકલવામાં આવે છે.[૩૦૦-H; ૩૦૧-A; ૩૦૨-B]

ઈશ્વર દાસ જૈન વિ. સોહન લાલ, (૨૦૦૦) ૧ એસસીસી ૪૩૪; રૂપ સિંહ વિ. રામ સિંહ, [૨૦૦૦] ૩ એસસીસી ૭૦૮ અને કનહૈયાલાલ અને ઓઆરએસ વિ.અનુપકુમાર અને અન્ય, જે. ટી. (૨૦૦૨) ૧૦ એસ. સી. ૯૮ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

દીવાની અપીલીય ન્યાયક્ષેત્ર ૨૦૦૪ની સિવિલ અપીલ નંબર ૪૯૦૩-૪૯૦૫.

પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના સી. એમ. નંબર ૨૯-સી/૨૦૦૨, સી. એમ. નંબર ૨૦૭૦-સી/ ૨૦૦૨ અને ૧૯૯૫ના આર. એસ. એ. નંબર ૫૯૪માં પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે મહાબીર સિંહ, રાકેશ દહિયા, સુશ્રી મધુષ્મિતા બોરા અને નિખિલ જૈન.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ અરિજીત પસાયત દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો પરવાનગી આપવામાં આવી.

હાઈકોર્ટ દ્વારા કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નની રચના કર્યા વિના સિવિલ પ્રોસિજર

કોડ, ૧૯૦૮ (ટૂંકમાં 'કોડ') ની કલમ ૧૦૦ ની દ્રષ્ટિએ બીજી અપીલના નિકાલની ઈચ્છનીયતા સંબંધિત નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી તે એકમાત્ર મુદ્દો હોવાથી, તથ્યાત્મક પાસાઓ સાથે વિગતવાર વ્યવહાર કરવો જરૂરી નથી. બીજી અપીલ અને બે પરચુરણ અરજીઓનો નિકાલ એક સામાન્ય ચુકાદા દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો જે વર્તમાન અપીલોનો મેટ્રિક્સ બનાવે છે.

પ્રતિવાદી બહાદુર રામે ૯ પ્રતિવાદીઓ સામે ચોક્કસ કામગીરી માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દાવાનો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો. જોકે, કુરુક્ષેત્રના વિદ્વાન અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશે આ બાબતને નકારી કાઢી હતી. બહાદુર રામે વિદ્વાન અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશના ચુકાદા સામે બીજી અપીલ દાખલ કરી હતી. વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા ટ્રાયલ કોર્ટનો ચુકાદો અને હુકમનામું પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવ્યું છે અને પ્રથમ અપીલ કોર્ટનો ચુકાદો ઉલટાવી દેવામાં આવ્યો છે.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા વિવિધ મુદ્દાઓ માટે વિનંતી કરવામાં આવી હોવા છતાં, જારી કરવામાં આવેલી નોટિસને ધ્યાનમાં રાખીને વર્તમાન અપીલના મર્યાદિત અવકાશને ધ્યાનમાં રાખીને તે પાસાઓમાં જવાની જરૂર નથી. પ્રતિવાદીઓ વતી કોઈ હાજરી નથી.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી મહાબીર સિંહે રજૂઆત કરી હતી કે ઉચ્ચ ન્યાયાલયે સંહિતાની કલમ ૧૦૦ દ્વારા ફરજિયાત કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્ન અથવા પ્રશ્નો તૈયાર કર્યા વિના બીજી અપીલનો નિકાલ કરવામાં ન્યાયી નથી.

સંહિતાની કલમ ૧૦૦ને ધ્યાનમાં રાખીને અપીલના મેમોરેન્ડમમાં કલમ ૧૦૦ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ જરૂરી અપીલમાં સામેલ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન અથવા કાયદાના પ્રશ્નો ચોક્કસપણે જણાવવા પડશે. જ્યાં ઉચ્ચ અદાલતને સંતોષ થાય કે કોઈ પણ સંજોગોમાં કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે, તે પેટા-કલમ (૪) હેઠળ તે પ્રશ્ન ઘડશે અને બીજી અપીલની સુનાવણી પેટા-કલમ (૫) માં જણાવ્યા મુજબ ઘડવામાં આવેલા પ્રશ્ન પર થવી જોઈએ.

૧૦૦. સંહિતાની કલમ ૧૦૦ "બીજી અપીલ" સાથે સંબંધિત છે.આ જોગવાઈ નીચે મુજબ છે:

"કલમ ૧૦૦-(૧) આ સંહિતાના મુખ્ય ભાગમાં અથવા હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા અન્યથા સ્પષ્ટ રીતે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે તે સિવાય, જો ઉચ્ચ અદાલતને સંતોષ થાય કે આ કેસમાં કાયદાનો નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે, તો ઉચ્ચ અદાલતને ઉચ્ચ અદાલતની ગૌણ અદાલત દ્વારા અપીલમાં પસાર કરાયેલા દરેક હુકમનામા સામે અપીલ કરવી પડશે.

(૨) આ કલમ હેઠળ એકપક્ષીય રીતે પસાર કરવામાં આવેલા અપીલ હુકમનામા સામે અપીલ થઈ શકે છે.

(૩) આ કલમ હેઠળની અપીલમાં, અપીલના મેમોરેન્ડમમાં અપીલમાં સામેલ કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો ચોક્કસ ઉલ્લેખ કરવામાં આવશે.

(૪) જો ઉચ્ચ અદાલતને સંતોષ થાય કે કોઈ પણ કેસમાં કાયદાનો નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે, તો તે તે પ્રશ્ન તૈયાર કરશે.

(૫) આ રીતે ઘડવામાં આવેલા પ્રશ્ન પર અપીલની સુનાવણી કરવામાં આવશે અને પ્રતિવાદીને અપીલની સુનાવણી વખતે એવી દલીલ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે કે આ કેસમાં આવા પ્રશ્નનો સમાવેશ થતો નથી:

પરંતુ આ પેટા-કલમની કોઈ પણ બાબત, જો તે સંતુષ્ટ હોય કે આ કેસમાં આવા પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે, તો તેના દ્વારા ઘડવામાં ન આવેલા કાયદાના અન્ય કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન પર અપીલની સુનાવણી કરવાની અદાલતની સત્તાને, નોંધવાના કારણોસર, છીનવી લે છે અથવા તેમાં ઘટાડો કરે છે તેવું માનવામાં આવશે નહીં.

ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદાનું અવલોકન એ દર્શાવતું નથી કે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન ઘડવામાં આવ્યો છે અથવા બીજી અપીલની સુનાવણી આ રીતે ઘડવામાં આવેલા પ્રશ્ન પર કરવામાં આવી હતી. આમ હોવાથી, ચુકાદો જાળવી શકાતો નથી.

ઈશ્વર દાસ જૈન વિરુદ્ધ સોહન લાલ (૨૦૦૦ (૧) એસ. સી. સી. ૪૩૪) માં આ અદાલતે પેરા ૧૦માં આ રીતે જણાવ્યું છે:

"૧૦.હવે કલમ ૧૦૦ સી. પી. સી. હેઠળ, ૧૯૭૬ના સુધારા પછી, ઉચ્ચ અદાલત માટે કાયદાનો નોંધપાત્ર પ્રશ્ન ઘડવો જરૂરી છે અને આમ કર્યા વિના પ્રથમ અપીલ અદાલતના ચુકાદાને ઉલટાવી શકાય તેમ નથી.

ફરી એકવાર રૂપ સિંહ વિરુદ્ધ રામ સિંહ (૨૦૦૦ (૩) એસ. સી. સી. ૭૦૮) માં આ અદાલતે વ્યક્ત કર્યું છે કે ઉચ્ચ ન્યાયાલયનું અધિકારક્ષેત્ર કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નને લગતી અપીલ સુધી મર્યાદિત છે.ઉપરોક્ત ચુકાદાનો પરિચ્છેદ ૭ વાંચે છે:

"૭.એ વાતનો પુનરોચ્ચાર કરવો જોઈએ કે ઉચ્ચ ન્યાયાલયના કલમ ૧૦૦ સી. પી. સી. અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ બીજી અપીલને ધ્યાનમાં લેવી એ માત્ર એવી અપીલ સુધી મર્યાદિત છે જેમાં કાયદાનો નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ હોય અને તે ઉચ્ચ ન્યાયાલયને કલમ ૧૦૦ સી. પી. સી. હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે હકીકતના શુદ્ધ પ્રશ્નોમાં દખલ કરવા માટે કોઈ અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતું નથી. તે સિવાય, આ મામલાનો નિકાલ કરતી વખતે ઉચ્ચ અદાલતે બીજી અપીલ દાખલ કરતી વખતે તેના દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કાયદાના પ્રશ્નની નોંધ

પણ લીધી ન હતી કારણ કે વિવાદિત ચુકાદામાં તેનો કોઈ સંદર્ભ નથી. વધુમાં, હકીકતના તારણોની અદાલતોએ પુરાવાની પ્રશંસા કર્યા પછી એવું માન્યું હતું કે પ્રતિવાદીએ એક બટાઈ તરીકે પરિસરના કબજામાં પ્રવેશ કર્યો હતો, એટલે કે, ભાડૂત તરીકે અને તેનો કબજો સ્વીકાર્યો હતો અને તે ક્યારે પ્રતિકૂળ બન્યો તે અંગે કોઈ દલીલ અથવા પુરાવા નહોતા. નીચેની બે અદાલતો દ્વારા નોંધાયેલા આ તારણો પુરાવા અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીની યોગ્ય પ્રશંસા પર આધારિત હતા અને તે તારણોમાં કોઈ વિકૃતિ, ગેરકાયદેસરતા અથવા અનિયમિતતા નહોતી. જો પ્રતિવાદીને ભાડૂત તરીકે અથવા બટાઈ કરાર હેઠળ દાવાની જમીનનો કબજો મળ્યો હોય, તો તેના માટે પ્રતિકૂળ દુશ્મનાવટ અને વાસ્તવિક માલિકના જ્ઞાનને પ્રતિકૂળ કબજો દર્શાવવા માટે નક્કર અને વિશ્વાસપાત્ર પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત કરવાનું છે. લાંબા સમય સુધી માત્ર કબજો રાખવાથી અધિકૃત કબજાને પ્રતિકૂળ કબજામાં રૂપાંતરિત થતું નથી (ઠાકુર કિશન સિંહ વિરુદ્ધ અરવિંદ કુમાર (૧૯૯૪ (૬) એસસીસી ૫૯૧). તેથી ઉચ્ચ અદાલતે નીચેની બંને અદાલતો દ્વારા નોંધાયેલા તથ્યોના તારણોમાં દખલ ન કરવી જોઈએ.

કનૈયાલાલ અને અન્ય વી. અનુપકુમાર અને અન્ય. (જે. ટી. ૨૦૦૨ (૧૦) એસસી ૯૮) માં આ સ્થિતિનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે.

આ સંજોગોમાં, વિવાદિત ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે. અમે આ બાબતો કાયદા અનુસાર નિકાલ માટે હાઈકોર્ટને મોકલીએ છીએ. અપીલોનો ખર્ચ અંગે

કોઈ આદેશ વિના ઉપરોક્ત શરતોમાં નિકાલ કરવામાં આવે છે.

એન. જે.

અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.